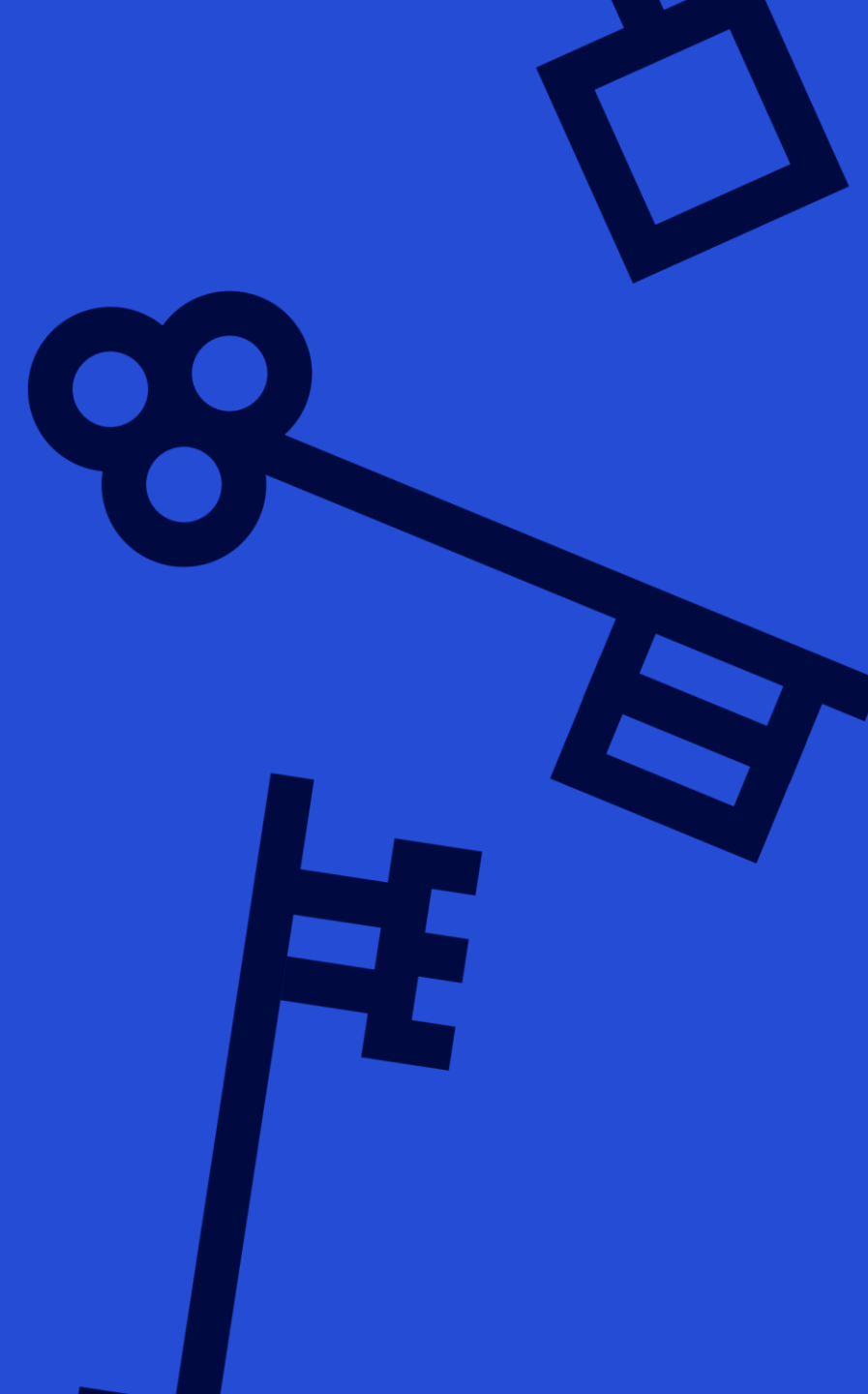

Rīgas valstspilsētas pašvaldības pabalsts mājojā pielāgošanai personām ar redzes invaliditāti

Rīgas valstspilsētas pašvaldības
Labklājības departaments

01/08/2025

Pētījuma dizains (1)

Mērķis

Noskaidrot personu ar redzes invaliditāti sadzīves vajadzības, kas saistītas ar mājokļa pielāgošanu atbilstoši individuālajām funkcionālajām spējām, kā arī noskaidrot uzlabotās vides un specializēto sadzīves preču lietošanas pieredzi un to ietekmi uz ikdienas dzīves kvalitāti.

Izvērtējuma mērķa grupas

1. Rīgas valstspilsētas Sociālā dienesta (turpmāk – RSD) ergoterapijas speciālisti.
2. Personas ar redzes invaliditāti, kuras saņēmušas pabalstu mājokļa pielāgošanai no 2024. gada janvāra.

Pamatjautājumi

1. Kā notiek klienta vajadzību izvērtēšana mājokļa pielāgošanai?
2. Kādas ir visvairāk pieprasītās preces vai tehniskie mājokļa pielāgošanas risinājumi?
3. Kāda ir iegādāto preču vai tehnisko risinājumu lietošanas pieredze?
4. Kā mājokļa pielāgošanas pabalsta realizācija ir ietekmējusi klientu ikdienu?

Pētījuma dizains (2)

Izvērtējuma metodoloģija un metodes

Kvalitatīvi – kvantitatīvs pētījums

- Kvalitatīvais pētījums

1. Daļēji strukturēta intervija ar Rīgas valstspilsētas pašvaldības Sociālā dienesta ergoterapeitu.
2. Strukturētas telefonintervijas ar personām, kuras saņēmušas pabalstu mājokļa pielāgošanai.

- Kvantitatīvais pētījums

1. Klientu, kuri no 2024. gada saņēmuši pabalstu mājokļa pielāgošanai, lietu datu analīze.

Rīgas valstspilsētas pašvaldības pabalsts mājokļa pielāgošanai

- Pabalsta mērķis ir padarīt mājokļa vidi pieejamu personai ar invaliditāti, nodrošināt iespēju pārvietoties mājoklī, paaugstināt aktivitāšu veikšanas spējas un mazināt atkarību no citu personu palīdzības.
- Tiesības saņemt Pabalstu ir pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvesvietu deklarējušām personām ar I vai II grupas redzes invaliditāti un bērnam ar redzes invaliditāti.
- Pabalstu var saņemt atkārtoti:
 - ja maina dzīvesvietu uz pašvaldības īpašumā esošu dzīvokli;
 - ja mājoklī pastāv apstākļi, kas ierobežo Personas aktivitāšu spējas un rada atkarību no citas personas palīdzības, ko apliecina Dienesta ergoterapeita atzinums.
- Pabalsts tiek piešķirts ne biežāk kā reizi piecos gados.
- Lai saņemtu Pabalstu, Persona vai tās likumiskais pārstāvis vēršas Dienestā.
- Pabalsta apmērs ir līdz 2250 euro Personai ar redzes invaliditāti.
- Dienests samaksā par mājokļa pielāgošanas darbiem Komersantam pēc darbu pieņemšanas.

Mājokļa pabalsts ergoterapijas speciālista skatījumā

- Personas ar redzes traucējumiem loti skaidri zina, kādi pielāgojumi viņiem ir nepieciešami, un spēj savu izvēli pamatot, kas liecina par apzinātu izvēli un reālu nepieciešamību.
- Ergoterapeits pilda būtisku filtra funkciju, izvērtējot klienta spējas un vajadzības, lai nepieļautu nepamatotus vai nepiemērotus pirkumus.
- Pabalsta piešķiršanas process ir strukturēts, pārskatāms un daudzpakāpju.
- Pielāgošanas vajadzības atšķiras atkarībā no personas redzes atlikuma un funkcionālajām spējām.
- Lielākā daļa klientu izmanto maksimāli pieejamo pabalsta apjomu, tomēr finanšu līdzekļi bieži vien nepietiek visaptverošiem remontdarbiem.
- Lai arī nav sistēmas, kas pārbaudītu iegādāto preču lietojumu, pastāvošā izvērtēšanas kārtība un klientu spēja pamatot preces nepieciešamību, nodrošina pietiekamu pamatojumu uzskatīt, ka iegādātās preces kalpo reālām vajadzībām un veicina personas patstāvību ikdienā.

Galvenās preču un pakalpojumu grupas pabalsta ietvaros (elektromontāža)

Analizējot klientu lietu datus, izkristalizējās noteiktas preču grupu kategorijas:

- fiziskās vides pielāgošana/remonts;
- elektromontāža;
- lielā sadzīves tehnika;
- mazā sadzīves tehnika;
- datortehnika.

Elektromontāža:

- elektroinstalāciju maiņa - drošība;
- rozešu nomaiņa – drošība, jo neredz dzirksteļošanu;
- LED u.c. apgaismojuma maiņa – regulējama gaismas intensitāte, novērš traumu riskus.

Galvenās preču un pakalpojumu grupas pabalsta ietvaros (vides pielāgošana)

Vides pielāgošana:

- virtuves pielāgošana un remonts, kas sevī ietver arī mēbeļu, izlietnes maiņu nodrošinot parocīgi organizētu darba vidi un novēršot traumu riskus;
- vannas istabas pielāgošanu – visbiežāk vannas nomaiņa uz dušas kabīni novēršot traumu riskus;
- gaitenā remonts;
- grīdas seguma maiņa novēršot traumu riskus;
- stikla durvju maiņa novēršot traumu riskus;
- logu maiņa uz logiem ar fiksējošām pozīcijām novēršot traumu riskus;
- skapja ierīkošana kārtības organizēšanai novēršot traumu riskus;
- žalūzijas apgaismojuma regulēšanai – gaismas intensitāte atkarīga no slīpuma, kas ienāk telpā (par daudz gaismas).

Galvenās preču un pakalpojumu grupas pabalsta ietvaros (lielā sadzīves tehnika)

Lielā sadzīves tehnika:

- veļasmašīnas (9) – var ieslēgt ar balss komandu vai rakstot viedierīcē;
- cepeškrāsnis (6) – novēršot traumu risku – “*ieliek un izņem*”;
- mikroviļņu krāsnis (7) – funkcionālo spēju dēļ iegādājas tikai uzsildāmu pārtiku;
- indukcijas plīts virsma (8) – novēršot gāzes noplūdes un traumu riskus;
- virtuves kombains (3) – parocīgai un funkcionālai maltītes gatavošanas organizēšanai;
- ledusskapis un aukstuma skapis (2) – ekonomiskai pārtikas iegādei, jo redzes traucējumu dēļ reti apmeklē veikalu;
- tvaiku nosūcējs (6) - novērš mitruma, karstuma un tauku uzkrāšanos, kas var radīt slidenas virsmas vai samazinātu gaisa kvalitāti;
- gludeklis vai veļas gludināmā sistēma – atpazīst audumus, to nesadedzina.

Galvenās preču un pakalpojumu grupas pabalsta ietvaros (mazā sadzīves tehnika un datortehnika)

Mazā sadzīves tehnika:

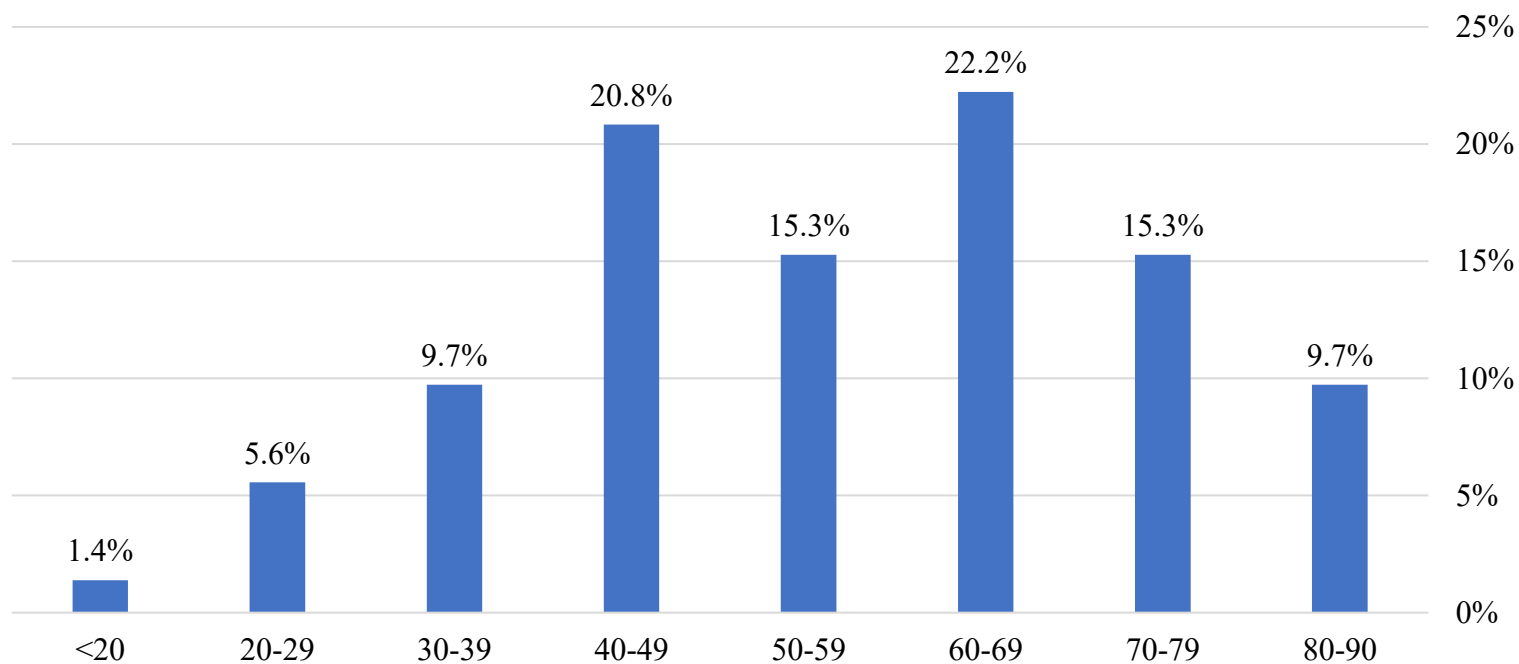
- virtuves kombains(3) – funkcionālai darba organizēšanai novēršot traumu riskus;
- putekļu sūcējs – robots (12) – tīrības un kārtības nodrošināšanai;
- karstā gaisa katls (8) – nodrošinot drošību, kārtību un ekonomējot laiku algotam darbam, jo personām ar redzes traucējumiem katra darbība prasa vairāk laikā.
- pulkstenis ar runas funkciju (1);
- skuveklis(1) – novēršot traumu risku;
- elektroniskā galda lupa (1) - palielinājums no 2-70x un var savienot ar monitoru.

Datortehnika:

- datori (13) – iespēja instalēt jaunākās programmatūras sadzīvei un darba vajadzībām;
- printeri (4) – darba un sadzīves vajadzībām;
- klaviatūra (1) - darba un sadzīves vajadzībām;
- monitors (1) - darba un sadzīves vajadzībām.

Pabalsta saņēmēju vecumgrupas

vecumgrupas

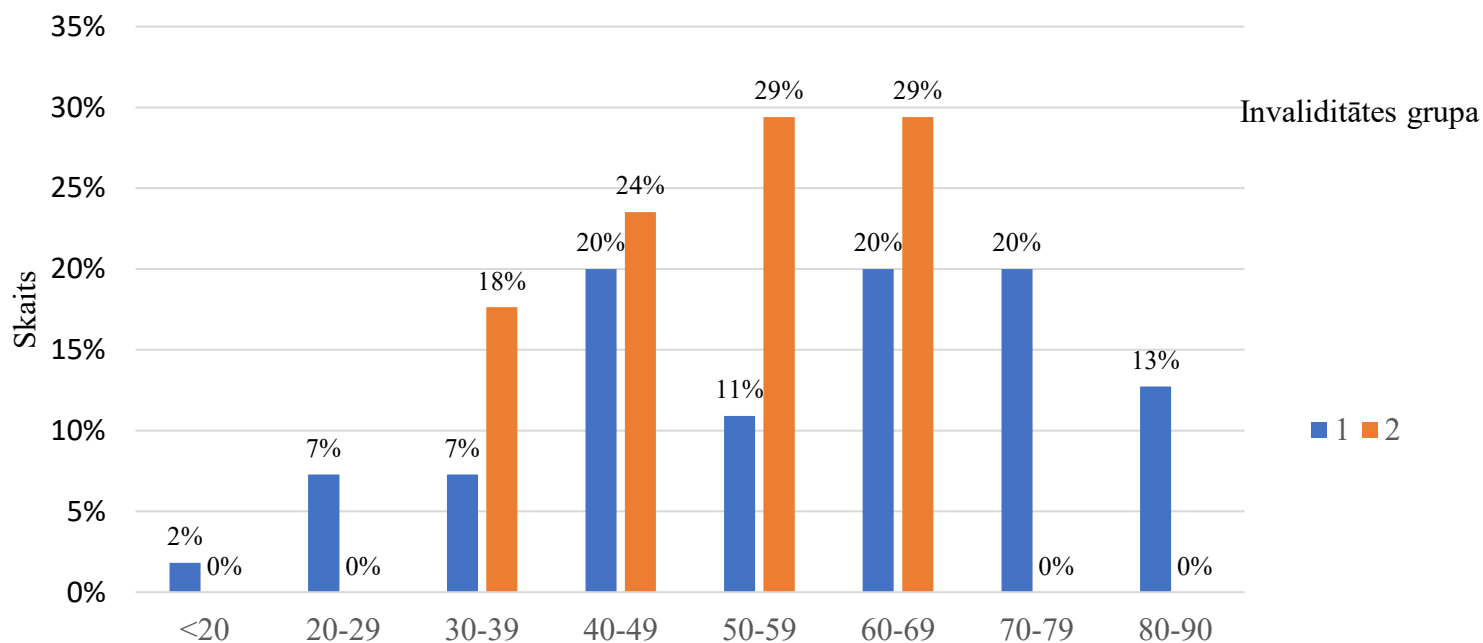

Mājokļa pielāgošanas pabalsts ir aktuāls visās vecumgrupās.

Visaktīvāk, mājokļa pielāgošanai, to izmanto vecumā no 40 – 49 gadiem un 60 – 69 gadiem, kopā sastādot 43% no visiem respondentiem.

Invaliditāte

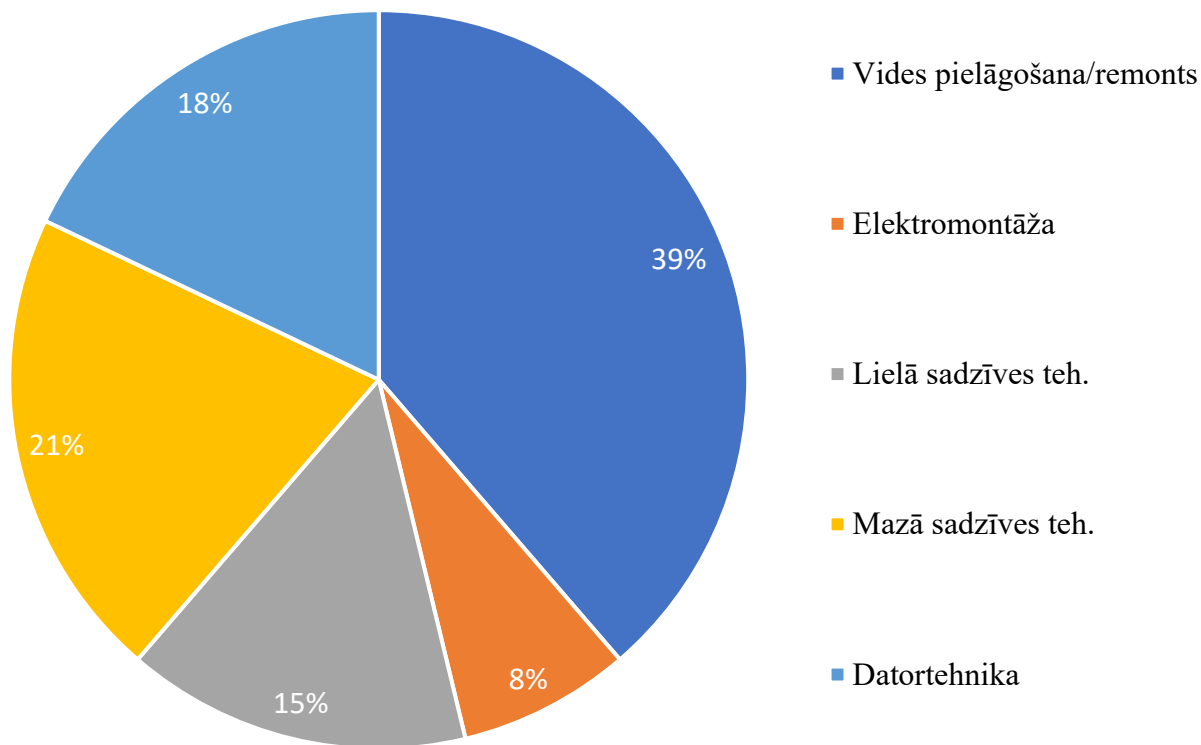
Invaliditātes grupas

Pabalsta nepieciešamība tiek novērota plašā vecuma diapazonā, bet personas ar 2. invaliditātes grupu to izmanto aktīvāk pirms seniora vecuma sasniegšanas, iespējams, saistībā ar vēlmi saglabāt darba vai funkcionālo neatkarību ikdienas dzīvē.

Mājokļa pielāgošanas pabalsta izlietojums

Mājokļa pielāgošanas izlietojuma kategorijas

Klienti visbiežāk izvēlas vides pielāgojumus (39%), lai uzlabotu drošību un mobilitāti mājās.

Mazā sadzīves tehnika (21%) palīdz veikt ikdienas darbus patstāvīgi un droši.

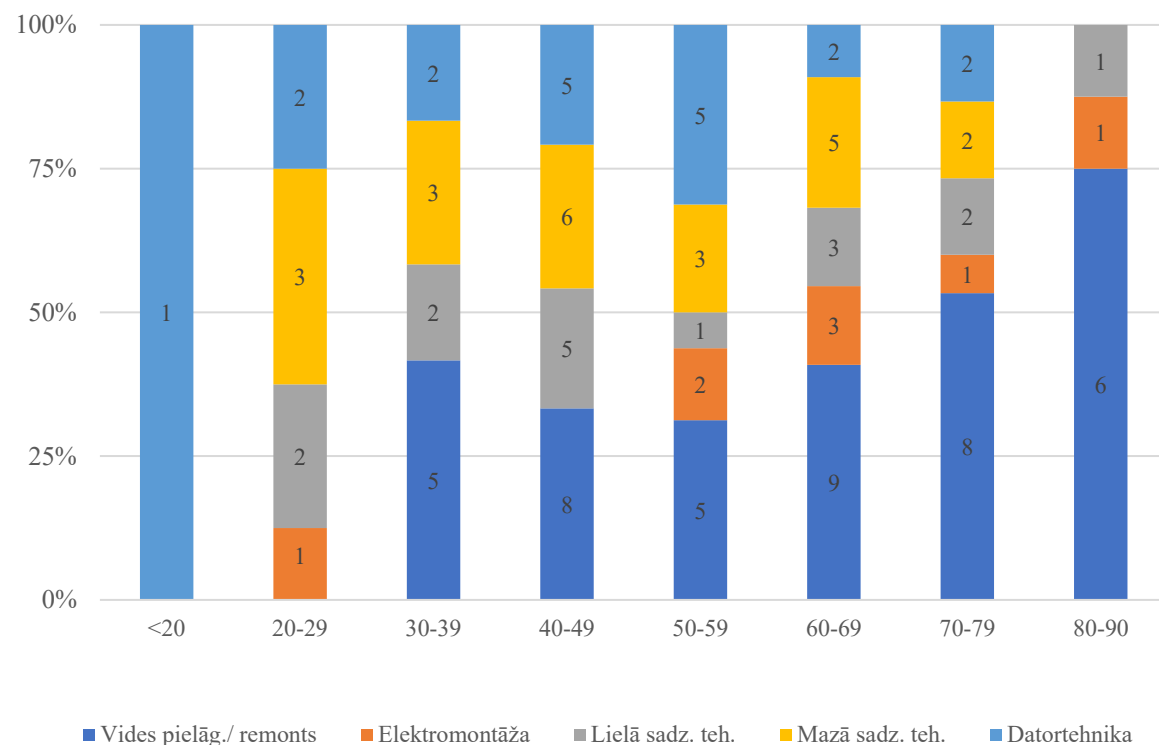
Datortehnika (18%) nodrošina saikni ar ār pasauli, darbu un informāciju.

Lielā sadzīves tehnika (15%) nodrošina funkcionālu pašaprūpi.

Elektromontāža (7%) mazina elektriskās drošības riskus un uzlabo pieejamību.

Pielāgojumu kategorijas dažādās vecuma grupās

Preču/pakalpojumu izvēles tendences pēc vecuma

Visās vecuma grupās redzama izteikta tendence izvēlēties vides pielāgojumus un remontdarbus, kas kļūst arvien nozīmīgāki līdz ar vecumu, nodrošinot drošību un ērtības mājoklī.

Arī datortehnika ir aktuāla visos vecumos, apliecinot vēlmi saglabāt piekļuvi informācijai, saziņai un darba iespējām.

Mazā sadzīves tehnika dominē vidējā vecuma posmā, atspoguļojot praktisku ikdienas vajadzību apmierināšanu.

Telefonaptauajā iegūtā informācija

- Respondenti pabalsta realizāciju izvēlas atbilstoši savām prioritātēm, ko ietekmē redzes atlikums, vai arī persona ir neredzīga.
- *“Dators man aizvieto radio, telefonu. Caur to es sazinos, klausos audiogrāmatas. Dators ir mans draugs.”*
- Izvērtējot pabalsta realizāciju respondenti drošību nosaka, kā prioritāti.
“Es agrāk ar plaukstu pārbaudīju vai gāzes riņķis ir aizdedzies. Reizēm apdedzinājos. Tagad man par to nav jāuztraucas.”
- *“Sadega rozetes, neredzēju, ka aizšķīļas. Bija bailes!”*
- Visos gadījumos klients kopā ar dienesta ergoterapeiti pārrunā un izvērtē konkrētās preces nepieciešamību un to, kā tā tiks lietota.
- *“Izcili strādā Kristīne – ar izpratni.”*
- Ar precēm, īpaši mazo sadzīves tehniku, iepazīstas neredzīgo ciemata rehabilitācijas centrā, kur ir iespēja izmēģināt kā prece darbojas un vai klients spēs ar to darboties. Saistībā ar tehnikas pielietojumu rehabilitācijas centrā vai firmā Exceed vienmēr var saņemt konsultāciju.
- Pēc klientu teiktā viņu ikdiena kļuvusi:
- *“Nu mana dzīve tagad ir ērtāka un drošāka.”* – kliente veica pielāgojumus vannas istabā.
- *“Ļoti noderīgs pabalsts. Tas tā atvieglo dzīvi, kad nav jābaidās uz caurās grīdas aizķerties un ieskriet loga stiklā.*
- *“Paldies Sociālajam dienestam.”*
- *“Vēljoprojām domāju, ka tas ir sapnis”*

Secinājumi (1)

1. Klienti ar redzes invaliditāti skaidri zina savas vajadzības, un spēj tās pamatot, kas liecina par pārdomātu un praktisku pabalsta izmantošanu reālu ikdienas šķēršļu pārvarēšanai.
2. Ergoterapeita iesaiste ir kritiski svarīga, nodrošinot izvērtēšanas precizitāti, novēršot nepamatotas izvēles un veicinot mērķtiecīgu pabalsta izlietojumu,
3. Izvērtējot pabalsta realizāciju, respondenti drošību nosaka, kā prioritāti.
4. Vides pielāgošana un remontdarbi ir visbiežāk izvēlētā kategorija. Šie uzlabojumi tieši saistīti ar traumu riska mazināšanu un funkcionalitātes palielināšanu.

Secinājumi (2)

5. Izkristalizējās noteiktas preču grupu kategorijas, kuras dominē mājokļa vides uzlabošanā:

- fiziskās vides pielāgošana/remonts;
- elektromontāža;
- lielā sadzīves tehnika;
- mazā sadzīves tehnika;
- datortehnika.

6. Tehnoloģijas – gan digitālās, gan sadzīves – klūst arvien būtiskākas, īpaši datortehnika, kas palīdz uzturēt neatkarību, socializēties un strādāt.

7. Pabalsts reāli uzlabo klienta dzīvi un sadzīvi. Pielāgotā vide un piemērotas ierīces ļauj veikt algotu darbu, dzīvot drošāk, patstāvīgāk un ar lielāku pašpārliecību, samazinot atkarību no citu palīdzības.

Paldies par uzmanību!